

РЕЦЕНЗУВАННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ МАЄ ЛИШАТИСЯ ЛЮДСЬКОЮ СПРАВОЮ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Ахкіла Бхардваджа «ШІ не має здійснювати рецензування».

У ній автор розглядає роль генеративного штучного інтелекту у процесі академічного рецензування та наголошує, що повноцінне рецензування досліджень залишається виключно людською функцією, яку машина не здатна виконати з тією ж глибиною розуміння і відповідальністю. Широке упровадження ШІ у різні елементи дослідницької діяльності, такі як пошук та узагальнення матеріалів й підготовка чернеток рецензій, не означає, що генеративні моделі мають епістемний контекст, притаманний лише людині. Справжній рецензент – це досвідчений науковець, який не лише виявляє помилки, а й розуміє аргументацію, знає добре по місце роботи у поточних дебатах у рамках відповідної наукової дисципліни та володіє методологією досліджень, що неможливо відтворити через статистичне узагальнення мовних зразків. Ключова цінність рецензування полягає в діалозі наукової спільноти, коли рецензент звертає увагу на тонкі змістовні речі, слабкі місця аргументації та надає критичні зауваження на основі власного розуміння предметної галузі. Саме цей процес забезпечує творення науки.

Застосування ШІ для автоматичного формування оцінок робіт може призвести до перетворення рецензування на технічну послугу, в якій втрачається сенс діалогу та відповідального судження. На відміну від людини-рецензента, штучний інтелект не має жодного «інтелектуального інтересу» в тому, чи є дослідження істинним, переконливим чи новаторським. ШІ не є частиною академічної спільноти, він не бере участі в глибоких дискусіях, отже з особливою гостротою постає проблема відповідальності: коли рішення щодо подальшої видавничої долі рукопису формується алгоритмом, важко визначити, хто несе відповідальність і на основі яких критеріїв прийняте таке рішення. Людське рецензування не ідеальне і має свої недоліки, серед яких – затримка в реагуванні, упередженості, неякісні оцінки. Але це невід’ємна частина наукового процесу, що сприяє розвитку аргументації та самокритики. Замість того щоб замінювати людей, технології мають підтримувати рецензентів, дозволяючи їм концентруватися на глибших аспектах оцінювання, а кінцеве рішення має залишатися за людиною. Рецензування наукових досліджень – це практика академічного діалогу та відповідального судження людей, не алгоритмів. Якщо пріоритетом у рецензуванні стане швидкість, зручність та відсутність бар’єрів, це ослабить культуру аргументації, що лежить в основі наукового знання, та поставить під питання саму цінність участі людини в оцінюванні досліджень.

Детальніше: <https://qrcode.net/qr/P5YRV>

Фото: pixabay.com

#НРАТ_Усі_новини #НРАТ_ШтучнийІнтелект #НРАТ_Науковцям_новини
#НРАТ_Освітянам_новини #НРАТ_НауковіВидання_новини
#НРАТ_TimesHigherEducation

2026-02-11

Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію академічних текстів